

PAPER DETAILS

TITLE: Üniversitelerde Toplumsal Problemlere Odakli Stratejik Deger ve Bir Devlet Üniversitesinde Uygulama

AUTHORS: Fulya MISIRDALI YANGIL,Serafettin SEVİM

PAGES: 51-74

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/253919>

Üniversitelerde Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değer ve Bir Devlet Üniversitesinde Uygulama¹

Fulya MISIRDALI YANGİL² & Şerafettin SEVİM³

Özet

Stratejik değer, örgütlerin geleceğe ilişkin aldığı kararlarda temel oluşturan tercih kriterlerini ifade etmektedir. Stratejik değerleriyle örgütler geleceğe odaklanarak önceliklerini belirlerken, kendilerini benzerlerinden farklılaştırabilmektedir. Bu çalışmayla, üniversitelerin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerinin tespit edilmesi ve Türkiye Devlet Üniversitelerinin farklılaşmalarını sağlayabilecek stratejik değerlerin üniversite nezdinde önceliklerinin nasıl belirleneceğinin ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, uygulamanın yapıldığı üniversitenin paydaşları üzerinde bir anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasıyla, üniversite paydaşlarının toplumsal problemlerden hangisinin çözümünü stratejik değer olarak ele aldıkları tespit edilmiştir. Anket verilerinden elde edilen sonuçlara göre, uygulamanın yapıldığı üniversitede toplumsal problemlerden yoksullukla mücadelenin stratejik değer olarak görüldüğü belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Stratejik Değer, Toplumsal Problemler, Üniversite, Devlet Üniversitesi

Strategic Value of Universities Focused on Social Problems and an Application at a State University

Abstract

Strategic value expresses the preference criteria composing a base in the decisions organisations make for the future. While organisations determine their priorities with their strategic values by focusing on the future, they can also differentiate themselves from their counterparts. It was aimed in this study to determine the strategic values of universities focused on social problems and to reveal how to determine the priorities of strategic values of universities that could enable differentiation of Turkish State Universities. Within the scope of the study, a survey was conducted on the stakeholders of the university where the application was carried out. Through this survey study, the solution of which of the social problems university stakeholders consider strategic value was determined. According to the results acquired from the survey data, it was determined that at the university where the application was carried out, “tackling poverty” was regarded as strategic value among social problems.

Keywords: Value, Strategic Value, Social Problems, University, State University

¹ DPÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde hazırlanan “Üniversitelerde Stratejik Değerler Tasarımı ve Dumlupınar Üniversitesi’nde Bir Araştırma” isimli Doktora Tezinden türetilmiştir.

² Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya-TÜRKİYE, E-posta: fulyamisirdali@hotmail.com

³ Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya-TÜRKİYE, E-posta: serafettin.sevim@dpu.edu.tr

Giriş

Son yıllarda yaşanan küreselleşme hareketleri, rekabet baskısı ve yeni bir toplumun-bilgi toplumunun-evrilmesi, iş dünyasının kurallarının ve onun değerlerinin yeniden oluşmasına yol açmaktadır. Günümüz örgütleri açısından ayırt edici nitelikleri ifade eden değer, bu bağlamda stratejik bir nitelik kazanmaktadır. Stratejik nitelikleriyle değerler, örgütlerin paydaşlarının bugünkü ve gelecekteki beklentilerini karşılaması açısından önem taşımakta ve örgütlere sürdürülebilir rekabet üstünlüğü sağlamaktadır. Stratejik değer, örgütün belirsizlik ortamında geleceğe odaklanarak arzuladığı amaçları ve tercih kriterlerini ifade etmektedir. Bu değerler arasında yer alan toplumsal problemlere odaklı stratejik değerler, örgütün toplumla kurduğu karşılıklı ilişki ve bağımlılık üzerine inşa edilmektedir. Bir başka ifadeyle, örgütün eylemlerini gerçekleştirmesi toplumun sahip olduğu kaynaklar aracılığıyla olurken, bu eylemlerin sonuçları yine toplumu etkilemektedir. Bu etki, örgütün toplum tarafından kabulünde belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle, örgütün aldığı kararlarla uygulamalarda toplumun menfaatlerini dikkate almasının yanında toplumun yaşam kalitesini de arttırmaya yönelik her türlü sorunun çözümünde de yer alması gerekmektedir. Dolayısıyla örgütler toplumla olan ilişkilerini düzenlerken bir takım tercih kriterlerine de dikkat etmek zorundadırlar. Bu kriterler, toplumsal problemlere odaklı stratejik değerler olarak adlandırılmaktadır.

Üniversiteler; ülkelerin ilerlemesinde itici güce sahiptirler (Odabaşı vd., 2010: 129), bir toplumun sosyo-kültürel, ekonomik, politik, bilimsel ve teknolojik alanlarda kalkınmasından birincil derecede sorumlu yapılanmalardır. Bu nedenle üniversiteler, insanın daha iyi yaşaması için yapılmış olan mücadelede özel bir yere sahiptir (Durukan, 2004: 22). Ancak günümüze kadar tartışılmadan önemi kabul gören bu yapılanma günümüzde tartışılmaya başlanmıştır. Oxford Üniversitesi'nin önde gelen profesörlerinden ve Manchester İşletme Okulunun kurucu üyesi olan Brimelow bu durumu şöyle açıklamıştır (Emre ve Özgün, 2010: 78):

“Üniversiteler kurtulamaz durumda... Üniversiteler entelektüel monopol olma özelliğini kaybetmiştir. Hizmet sektörünün “bilgi sanayileri” enformasyon teknolojileri, finansal danışmanlıklar, tasarım, araştırma ve geliştirme. Artan sayıda insan üniversitenin dışında benzer yollarla ve benzer yeteneklerle çalışıyor olacak. Yaptıkları şeyler akademik geleneklerden, kurumlardan ve peşin hükümlerden bağımsız olacak. İlk defa üniversitenin dışında içinde olduğundan daha fazla akıllı insan var.”

Özellikle son on yıldır, dünyada yaşanan değişimler üniversitelere yönelik beklentileri değiştirerek, yaklaşık 900 yıllık tarihinde onu ayakta tutan

değerleri etkilemekte ve üniversiteleri sarsmaya başlamaktadır. Bu durum ise üniversiteleri yeni trende uyum sağlama konusunda zorlamaktadır.

Bu çerçevede, toplumsal gelişim açısından çok önemli bir yere sahip olan üniversitelerin toplumla olan ilişkilerini düzenlerken tercih kriterlerini 21. yüzyıl itibarıyla tekrardan gözden geçirmesi, çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı ise, üniversitelerin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerinin tespit edilmesi ve Türkiye Devlet Üniversitelerinin farklılaşmalarını sağlayabilecek stratejik değerlerin üniversite nezdinde önceliklerinin nasıl belirleneceğinin ortaya konmasıdır. Amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

- Üniversitelerin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerleri nelerdir?
- Üniversiteler, toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerini belirlerken ayırt edici özelliklerini ortaya koyabilmekte midirler?

Bu çalışma, üniversitelerin paydaşlarının beklentilerine dayanarak kendilerine özgü toplumsal problemlere odaklı stratejik değerini belirlemesinin, üniversitelerin sürdürülebilir rekabet gücünün sağlanmasında yönetsel araçlardan biri olduğu hipotezine dayanmaktadır. Ancak araştırma kapsamında tek bir üniversitenin ele alınması ve diğer üniversitelerle karşılaştırma yapılmaması araştırmanın kısıtı olmaktadır.

Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değerler

Toplumla örgütler arasında karşılıklı bir ilişki olduğu söylenebilir. Nasıl ki örgüt, toplumu ortaya koyduğu ürün ve zenginliklerle etkiliyorsa, toplumda örgütün eylem ve faaliyetlerinin sınırlarını belirleyerek örgütü etkilemektedir. Sistem yaklaşımı doğrultusunda açık sistemler olarak değerlendirilen örgütler, toplumun bir parçası durumundadır ve ayrıca sosyal bir fonksiyon olarak çalışmaktadırlar (Drucker, 1996: 409). Karşılıklı ilişki örgüt açısından iç içe geçmiş bir durumdur, yönetim tarafından alınan kararlar ve uygulamalar örgütün toplumu etkilemesi olarak değerlendirilmesinin yanında, örgütün toplumun parçası olma fikriyle bütünleştiğinde örgütün karar uygulamalarının toplum tarafından ona geri yansımaları da içermektedir.

Örgütlerin toplumla uzun vadeli ilişkilerini düzenlerken dikkat etmesi gereken tercih kriterleri toplumsal problemlere odaklı stratejik değerler olarak adlandırılmaktadır. Bu stratejik değerlerin temel fikri, örgütün gerçekleştirdiği eylemlerin ve bunların toplum refahı üzerindeki etkisini derinlemesine düşünmesini içermektedir. Drucker, “Yönetim,

hareketlerimiz; muhtemel toplum menfaatine, istikrar, güç ve uyumuna katkıda bulunacak mı, toplumumuzun temel inançlarını ilerletecek mi? diye düşünmelidir.” (Drucker, 1996: 416) Cümlesiyle örgütün toplum üstündeki etkisini ifade etmiştir.

Toplumsal problemlere odaklı stratejik değerler, örgütlerin eylem/faaliyetlerinde de sadece kendi çıkarlarını maksimize etmeye çalışan bir anlayışı savunmamasını içermektedir. Dolayısıyla örgütün tercih kriterleri arasında toplum, önemli bir değişken olmakta ve toplumun daha iyi koşullarda yaşaması için örgüt kararlarını gözden geçirmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Ayrıca bu stratejik değerler, örgütlerin toplumsal problemlerin çözümünde yer almasını da ifade etmektedir. Buna göre, örgütlerin toplumun problemlerini kendi problemi olarak görmesi ve bu problemleri içselleştirerek, çözümünde kendine düşen görevleri yerine getirmesi gerekmektedir.

Üniversitelerde Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değerler

Günümüzde üniversiteler kendilerini sosyal hayatın, insanlığın problemlerinden, krizlerinden ve gidişatından izole ederek eğitim-öğretimle araştırma işlevlerini gerçekleştiremezler (Akdemir, 2010: 1). Üniversitelerde toplumsal problemlere odaklı stratejik değerler, üniversitelerin bugünkü ve gelecekteki toplumsal problemlerin çözümünde hangi rolü üstleneceğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda üniversitelerin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerleri şunlardır;

Yolsuzlukla Mücadele: Yolsuzluk, her hangi bir kurumdaki davranışı açıklamakta ve çalışanlar için ulusal düzeyde hukuksal kodların ve hükümet düzenlemelerinin veya organizasyonel düzeyde etik kodların ihlalini ifade etmektedir (Luo, 2002: 407). Yolsuzluğun birçok nedeni olmasına karşın, yolsuzlukla mücadelede eğitim önemli bir etken olarak yer almaktadır. Halkın yolsuzluklar konusunda eğitilmesi ve aydınlatılması gerekmektedir (Tarhan vd., 2006: 71).

Üniversiteler, toplumda yarattığı etki ve vermiş olduğu eğitimle toplumda demokrasi bilincinin gelişmesini sağlamaktadırlar. Gelişmiş demokrasilerde mevcut olan muhalif gruplar ve toplum, dış denetim mekanizması görevi görmekte ve böylelikle mevcut iktidar ve kamu görevlilerini kontrol altında tutmaktadır. Demokratik yapı, sivil toplum örgütlerini destekleyerek halkın yolsuzluğa dair bilincinin gelişmesini de sağlamaktadır. Üniversitelerin yolsuzlukla ilgili yüklendiği görevlerden ilki, yetiştirdiği öğrencilerin önce “iyi yurttaş” olmasını, etik değerleri içselleştirmesini ve toplumsal

menfaatleri gözetmesini öğretmesidir. Sonra ise öğrencilerine karşılaştıkları yasal olmayan uygulamalarla mücadele edebilecekleri yolları seçmeyi ve bunları uygulamada bilinçlenmelerini sağlamaktır. İkinci görevi ise, üniversiteler yolsuzluğu en aza indirebilmek için, gerek ulusal boyutta gerekse uluslararası boyutta yolsuzluğun nedenlerini belirlemeli, bunların etkilerini en alt düzeye çekebilecek bilimsel yolları saptamalı ve sonuçlarını halkla buluşturabilmelidir. Bu bağlamda, üniversitelerin yolsuzlukla mücadelede toplantı düzenlemesi, çalışma kümeleri oluşturması, araştırmalar için özendirilmesi ve disiplinler arası bir yaklaşımla işbirliğine yönelmelerinin sağlanması gerekmektedir (Berkman, 1983: 146).

Yoksullukla Mücadele: Eğitim, yoksullukla mücadele alanındaki yerel ve küresel ölçekteki çalışmalarda, yoksullar için başat bir politika aracı olmaktadır. Bunun temel nedenleri; eğitimin ekonomik ve toplumsal bölüşüm süreçlerinde belirleyici olması, eğitim düzeyi ve refah seviyesi arasında doğru orantı bulunması ve kişilerin toplumsal statülerini değiştirmesindeki etkisi olmaktadır (Alpaydın, 2008: 50). Küresel bir sorun olan yoksulluğun azaltılmasının merkezinde yer alan üniversitelerin eğitimlerinin niteliği ve niceliği, insanları yüksek oranda etkileyerek kurumların genel çalışma koşullarıyla yönetiminde kendini göstermekte, tüm vatandaşların eğitime kolay erişimiyle ekonominin tüm sektörlerinde yükseliş sağlanmasına olanak tanımaktadır (Kaini, 2010: 573). Kısaca, yüksek eğitim, yoksulluğun azaltılma stratejisi olarak ekonominin tüm sektörlerinde ihtiyaç duyulan uzmanları sağlamaktadır.

Üniversiteler, vermiş oldukları eğitim dışında araştırmalarıyla da yoksullukla mücadele etmektedirler. Bunlar (Karakurt ve Cantürk, 2010: 593);

- Üniversitelerin akademik araştırmaları, gelişmiş ve gelişmemiş alanlarda yaptığı çalışmalarda kendini göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde üniversitelerin yoksulluk çalışmaları kentsel kaynaklara odaklanmaktadır. Diğer bir taraftan az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde ise araştırmaların daha çok kısa süreli politikalara odaklandığı görülmektedir.
- Her üniversite yerel bir kurum olmakta ve üniversitelerin yerelliği onların yoksullukla mücadelelerinde kendi toplumlarına özel yöntemleri yürütmelerine neden olmaktadır. Yerel çözümlerin anında bilişim teknolojileri aracılığıyla dünyayla paylaşılabilir olması bu çözümlerin uluslararası boyutlarda belirtilmesi yoksullukla mücadelenin daha etkin olmasını sağlayacaktır. “Eradicating of Global Poverty” adlı makalesinde Asit Data ise, üniversitelerin rolünü öncelikle yoksulların gerçekte nelere ihtiyacı olduğunun belirlenmesi olarak ele almıştır.

Karmaşık ve birçok unsuru barındıran dünyanın değişik bölümlerindeki yoksulluğun, farklı uygun metotlarla ölçülmesi gerekmektedir. Ancak bu durum üniversitelerin dünyanın diğer bölgelerindeki üniversitelerle de bir ağ oluşturmalarını da gerekli kılmaktadır (Data, 2010: 602). Böylece, küresel yoksullukla mücadelede üniversiteler katılımcı bir yaklaşım sergilemekte ve birlik oluşturmaktadır.

Son olarak üniversiteler, yoksullukla mücadeleyle ilgili yeni programları desteklemelidir. Buna Londra Üniversitesi örnek verilebilmektedir. Londra Üniversitesi, kısa kursların yanı sıra lisans ve master seviyesinde programlar sunmaktadır. Bu programlar, yoksullukla mücadeleye bir disiplin olarak yaklaşılmasına ve metodolojik bir şekilde ele alınmasına yol açmaktadır (Shawarby, 2010: 623).

Çevre Sorunu: Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde hızla ilerleyen sanayileşme, giderek azalan ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan dünyanın doğal kaynakları, bütün bunların üzerine katlanarak artan nüfus ve doğa ile insan arasındaki ilişkide dengenin doğanın aleyhine bozulması, 21. yüzyılda gelecek konusundaki çevresel endişeleri daha da fazla dile getirmekte (Baykal ve Baykal, 2008: 3) ve bu durum çevre sorunlarını küresel olarak tanımlamayı, bunlara karşı küresel açıdan çözüm yolları bulma çalışmalarını arttırmaktadır. Üniversiteler kapsamında çevre sorunuyla ilgili ilk çalışmalardan biri 1988 yılında 388 Avrupa üniversitesi rektörü tarafından onaylanmış Bologna Üniversiteler Anayasasıdır. Bu çalışmada geleceğin kültürel, bilimsel ve teknolojik gelişmelerle belirleneceği, çevreye duyarlı kuşakların yetiştirilmesinin hedeflenmesi gerektiği ve topluma hizmette üniversitelerin de bir fonksiyonu olduğu görüşleri benimsenmiştir. Bologna sürecine uyum bağlamında da eğitim fakültelerinde “Topluma Hizmet Uygulamaları” dersinin verilmesini kararlaştıran Yüksek Öğretim Kurulu, üniversitelerin toplumla bütünleşmesini sağlamak amacıyla söz konusu dersin tüm üniversitelerde verilmesini uygun bulmuşlardır (Talaş ve Karataş, 2012: 115). Buna ilaveten üniversiteler 1990 yılında çevreyle ilgili endişelerini “Tallories Bildirgesi” ile de deklare etmişler ve çevre sorunun çözümünde bir parça olmayı benimsemişlerdir. Bu bağlamda üniversiteler, kendi bünyeleri içinde çevre yönetim sistemlerini kurmaya başlamışlardır (Polat, 2010: 961).

Üniversitelerde görev yapan, çevre konularına duyarlı ve üniversitelerde kurulan çevreyle ilgili örgütlemelerde gönüllü olan akademisyenler gelecekteki çevre sorunlarını önlemek için önemli olmaktadır. Çevre sorunlarının önlenmesi için akademisyenlerin önerilerini şu şekilde sıralayabiliriz (Demirkıran ve Akbulut, 2010: 966); Arıtma tesislerinin

arttırılması, çevreye zarar vermeyen alternatif enerji kaynaklarının kullanımı, ekolojik planlama, her yaşta ekolojik eğitim (çevre bilincinin gelişmesi için çocukluk çağından itibaren çevre eğitiminin verilmesi ve bu eğitimin özellikle üniversitede çevre eğitimi alan kişiler tarafından verilmesi), gönüllü aktiviteler, merkezi yönetimin denetimi, üniversitelerin toplumu çevreye ilişkin bilinçlendirme çabaları ve çevre eğitimini verecek olan uzmanları yetiştirecek bölümlerin kurulmasıdır. Üniversitelerin sahip oldukları kaynaklar çevre sorunlarının çözümü için elverişli olmaktadır. Üniversitelerde yapılan araştırmalar doğal sistem ve insan davranışları arasındaki neden ve sonuçları keşfedebilmektedir. Örneğin küresel hava değişimin etkilerini hafifletmek veya bu konuda istikrar sağlamakla ilgili politika değişimlerinde de üniversiteler etkili olmaktadır (Smith, 2010: 539).

Göç Trajedisi: Göçler, göç etme nedenlerine göre zorunlu ve gönüllü göç, göç edenlerin özelliklerine göre emek ve beyin göçü, göç hareketinin özelliklerine göre de iç ve dış göç olarak sınıflandırılmaktadır (Öztürk ve Altuntepe, 2008: 1588). Özellikle göç veren ve göç alan toplumlarda göçün, dönüşümü etkileyen bir faktör olarak görülmesi, bilimsel verilere dayalı göç politikalarının belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu politikalar, uluslararası göç çalışmalarını da içeren akademik toplulukların katkısıyla oluşturulacaktır. Bugün politika yapıcılarının göçün çok boyutlu bir olgu olması nedeniyle disiplinler arası bir anlayışı içeren akademik destek alması gerekmektedir. Akademik araştırmalarda göç çalışmalarının bulunmasına rağmen, bireysel çalışmaların genel araştırma programlarına entegrasyonları halen sağlanamamıştır. Bundan dolayı, uluslararası göç hareketleri için araştırmacıların artan ilgisi üniversite düzeyinde disiplinler arası bir yaklaşımla desteklenmelidir (Ünver, 2010: 695-696).

Çok boyutlu yapısından kaynaklı karmaşık bir özellik gösteren göç olgusu, eskiden genel anlamda ülke içindeki yer değiştirme hareketlerini içerirken, küreselleşmenin hızlanmasıyla birlikte uluslararası arenada da artmış bulunmaktadır. Ayrıca günümüze kadar daha çok az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere doğru olan göç, bugün gelişmiş ülkelerinde göç vermesiyle daha da karmaşık bir yapıya dönüşmektedir. Nedenleri gibi küresel göçün sonuçları da karmaşık olmaktadır. Ülke ekonomilerinde yarattığı etkiler, sosyo-kültürel yapıyı değiştirmesi, politik uygulamaların tekrardan düzenlenmesi gibi makro düzeyde sonuçları olduğu gibi, göç edenler açısından, eğitim, sağlık, güvenlik, adaptasyon gibi birçok sonucu da doğurduğu bilinmektedir. Bu açıdan göç olgusunu tek başına sadece ekonomik veya kültürel olarak değerlendirmek konuyla ilgili eksikliklerin olmasına neden olurken doğal olarak hataların oluşmasını da tetikleyecektir. Bu nedenle, üniversiteler toplumsal bir sorun olan göç

olgusuna farklı disiplinlerin bir araya gelip çalışmasına fırsat verebilecek şekilde örgütlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Adil Olmayan Gelir Dağılımı Sorunu: Eğitim, gelir dağılımını etkileyen en büyük faktör olmaktadır. Gelir dağılımının beşeri sermaye modeline göre, gelir dağılımı nüfusun okullaşma oranı ve seviyesiyle ilişkili olmakta ve eğitim alanında gösterilen çaba gelir eşitliği açısından önem taşımaktadır (Gregorio ve Lee, 2002: 413). Dolayısıyla, eğitimin her kademesi için yapılan daha yüksek toplam harcama, zaman içinde gelir eşitsizliğinin azalmasına neden olmaktadır. Bu durum yükseköğretimdeki okullaşma içinde geçerli olmaktadır (Bergh ve Fink, 2008: 217). Günümüz iş dünyasının ihtiyaç duyduğu insan profilinin mesleki yeterliliği almış olduğu eğitimle belirlenirken, gerek ülkesel gerekse bireysel düzeyde yapılan harcama bireye ve ülkeye daha fazla geri dönmektedir. Bireysel bazda daha yüksek bir gelir elde edilirken, ülke açısından da insan sermayesi yaratarak ekonomik kalkınmayı sağlamaktadır. Ancak gelişmekte olan ülkelerde insan sermayesinin az olması belirli bir grubun daha yüksek gelir elde etmesine neden olurken, eğitim seviyesi az olan bireylerin gelir seviyesinin daha düşük olmasına neden olabilmektedir. Dolayısıyla gelişmekte olan ülkelerin eğitime yapacakları harcama uzun vadede daha fazla insan sermayesi yaratarak hem ekonomik kalkınmayı tetikleyecek hem de gelir dağılımındaki eşitsizliği ters yöne çevirmeye başlayacaktır. Ayrıca eğitim seviyesindeki artışın bilimsel araştırmalarda yarattığı pozitif etkide ekonomik kalkınmada kendini gösterecek ve dolaylı olarak gelir dağılımı üzerinde etkili olacaktır. Sonuç olarak üniversiteler, gelir dağılımı üzerinde üç açıdan önemli etki yaratmaktadır. Bunlar; vermiş olduğu eğitimin niceliğiyle yarattığı insan sermayesi, bilgi seviyesindeki artışın yarattığı katma değerli ürünlerle ekonomik kalkınma üzerindeki etkisi ve gelir dağılımındaki eşitsizliği çok boyutlu inceleyerek-özellikle bulunduğu bölge açısından- disiplinler arası akademik çalışmalarıyla yarattığı çözümlerdir.

Örgütlenme Sorunu: Sivil toplumun temelinde demokrasi ve demokrasinin temelinde de eğitim yatmaktadır. Eğitim; özellikle de yüksek eğitim özgür, entelektüel, duyarlı, bilgiyi yaratıcı olarak kullanan bireyler yetiştirmektedir. Ayrıca demokrasinin gelişebilmesi için vatandaşlara kendini ifade etme, sorgulama, çözüm odaklı olma, toplumsal sorumluluk gibi nitelikleri de kazandırmaktadır. Üniversiteler, sivil toplumun oluşmasında ve onların örgütlenmesinde önemli bir yer teşkil etmektedir.

Yüksek eğitim ve sivil toplum arasındaki ilişki bazılarına göre net olmamaktadır. Bazıları, yüksek eğitimin meslek edinmede etkili olduğuna inanırken, bazıları ise, yüksek eğitimin öğrencileri demokratik sivil toplumu

kurma ve böylelikle kamu hizmetini sağlamada motive etmekte olduğunu belirtmektedir. Başka bir ifadeyle, bazılarına göre yüksek eğitim gelişmiş ülkelerde sivil toplumun kurulmasına hizmet etmekte, buna karşın bazıları ise herhangi bir katkı sağlamadığını ifade etmektedir. Aslında buradaki temel fark, ülkelerin eğitim kalitesinde yatmaktadır (Khatun, 2012: 122). Bu nedenle, üniversitelerin verdiği eğitimin niteliği toplumun sivil toplum olma durumunu etkilemektedir denilebilir. Sivil toplum ve üniversiteler arasındaki ilişkiyi bir başka açıdan ele alırsak; üniversiteler bir yandan entelektüel ve eleştirel düşünmeyi yaratan eşsiz kurumlar olurken diğer taraftan da verdiği burslar ve ürettiği bilimle pazara hizmet etmektedir. Bu iki işlev üniversitelerin “vatandaşlığın yeri” olarak algılanmasını sağlamakta ve böylelikle yüksek eğitim toplumsal değişimde etkili bir rol oynamaktadır (Daxner, 2003: 36). Dolayısıyla üniversiteler verdikleri eğitimle toplumda demokrasinin ve çoğulluğun gelişmesini sağlamaktadır. Bu nedenle, üniversiteler sivil toplumun temeli olan demokrasinin gelişmesi ve yerleşmesi için eğitim sistemleri düzenlemeli ve sosyal ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamalıdır.

Felaketler ve Afetler Sorunu: Don Schramm, Kevin Lyonette’un; “Şehirlerin güvenlik açığı yoktur, insanların vardır. İnsanların desteklenmesi, felaketlerden korunma ve sakınma konusunda kapasitelerinin mümkün olduğunca artırılması gerekmektedir. Bu kapasite savunmasız şehirlerin kaçınılmaz olan felaketlerle daha iyi başa çıkabilmesini sağlayacaktır.” (Schramm, 1996) cümlesiyle insanların eğitiminin önemini vurgulamıştır. Bilgilendirme çalışmaları, üniversitelerin görevleriyle ilişkili olmaktadır. Üniversiteler, felaket (afet) yönetimiyle ilgili bilgi ve eğitim almak isteyenlere bu imkânı sağlayabilmelidirler. Üniversitelerin geleneksel işlevlerinin araştırma, eğitim ve kamu hizmeti olmasına rağmen üniversiteler geçmiş deneyimlerini gelecekteki uygulamalar için öğrenerek dönüştürebilmelidirler. Yani kamu hizmeti için kamunun beklentisi olan belirli konularda üniversiteler eğitimi sağlamalıdır. Bu durum ayrıca birçok birey ve organizasyon içinde karşılaştırılabilir öğrenme fırsatı sağlayabilir. Son 20 yılda, en iyi doğal tehlike bilgi değişimi, Doğal Afetler Araştırma ve Uygulama Merkezine ev sahipliği yapan üniversite tarafından geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Bu bilgiler dünya çapında bilgi ve öğrenme faaliyetlerine dönüştürülmüştür (Schramm, 1996).

Felaketler, farklı bakış açılarıyla ele alınıp bunlar birbirine entegre edilmelidir (Alexander, 2005: 98). Felaketler ister doğal nedenlerden kaynaklansın isterse insan yapımı olsun sadece yeryüzünün doğal yapısına zarar vermemektedirler. Felaketler sonucunda ekonomiden, politikaya ve kültüre kadar farklı durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, felaketlerin

neden ve sonuçları tek disiplinli bir yaklaşımla ele alınmaktansa, üniversiteler aracılığıyla birbirlerine entegre edilmiş bir araştırma konusu olarak ele alınmalıdır. Dolayısıyla disiplinler arası bir yaklaşım gerekmektedir. Örneğin; İkinci Dünya Savaşı sonucunda Japonya’da sadece insanlar ölmedi, geri kalanlar açısından yaşam koşulları tamamıyla değişmiştir. Öncelikle atom bombası sonucunda sağlıklı bir nesil doğmuş, verimsiz topraklar oluşmuş ve dünyaya kapalı bir toplum oluşmuştur. Dolayısıyla sadece ölen insanlar değil, yaşayan insanlar için yaşam artık farklı dinamikler üzerine kurulmuştur.

Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değerlere Ait Bir Araştırma

Bu bölümde, araştırmanın amacı, varsayımları, kısıtları, evreni, örnekleme ve yöntemi kısaca belirtildikten sonra elde edilen bulgular ortaya konacaktır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, üniversitelerin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerinin tespit edilmesi ve Türkiye Devlet Üniversitelerinin farklılaşmalarını sağlayabilecek stratejik değerlerin üniversite nezdinde önceliklerinin nasıl belirleneceğinin ortaya konmasıdır.

Araştırmanın Varsayımları ve Kısıtı

Araştırma, üniversitelerin paydaşlarının beklentilerine dayanarak kendilerine özgü toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerini belirlemesinin, üniversitelerin sürdürülebilir rekabet gücünün sağlanmasında yönetsel araçlardan biri olduğu hipotezine dayanmaktadır. Ancak araştırma kapsamında, bir devlet üniversitesinin ele alınması ve diğer üniversitelerle karşılaştırma yapılmaması araştırmanın kısıtı olmaktadır. Ayrıca araştırmanın 2012-2013 eğitim-öğretim yılını kapsamaması ve ilgili üniversitenin paydaş topluluğunda iç paydaşlardan sadece fakültede (tıp fakültesi hariç) görev alan öğretim elemanlarıyla fakültede (tıp fakültesi hariç) okuyan öğrencilerin ele alınması araştırmanın diğer bir kısıtı olmaktadır. Dış paydaşlar topluluğunda ise, üniversitenin bulunduğu il merkez sınırlarında yer alan dış paydaşların araştırmaya dahil edilmesi, özel sektörde çalışanlardan beyaz yakalıların, STK’lardan mesleki dayanışma, işadamları, sanayi yardımlaşması konulu derneklerin ve eğitim konulu vakıfların yönetim kurullarının dahil edilmesi diğer bir kısıtımız olmaktadır.

Araştırmada Kullanılan Yöntem

Araştırma kapsamında, belirlenmiş olan değerlere dayanarak stratejik değerlerin hangisinin öncelikli olduğunun tespit edilmesine yönelik özgün bir anket formu oluşturulmuştur. Anket formu iki temel kısımda ortaya konulmuştur. Bunlar; bireylerin üniversiteyle ilişkisini açıklayan sorular/değişkenler ile ölçekte yer alan sorular/değişkenlerdir. Bireyin üniversiteyle ilişkisini açıklayan sorulardan/değişkenlerden ilki, bireyin üniversitenin hangi paydaş grubuna girdiğine yönelik olarak çalıştığı kurum (üniversite personeli, öğrencisi, özel sektör, STK üyesi) olarak belirlenmiştir. Bireyin üniversiteyle ilişkisini açıklayan sorular/değişkenlerden bir diğeri, üniversitenin çalışanlarına yönelik; kadrosu (akademik, idari), unvanı (Prof. Dr., Doç. Dr., Yrd. Doç. Dr., Öğr. Gör., Arş. Gör.), idari görevi (Senato üyeleri, diğer ve daire başkanları), görev yaptığı birim; öğrencisine yönelik ise, kaçınıcı sınıfta hangi fakültede okuduğu olarak belirlenmiştir.

Anketin ikinci bölümde, literatür taraması sonucunda belirlenen toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerin kendi içlerinde önem derecelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Anketin stratejik değerlerin önem derecelerinin belirlenmesine yönelik olarak hazırlanmasının temel nedeni, üniversitelerin kendi paydaşlarına göre önceliklerinin tespit edilebilmesini sağlamaktır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılı Güz Yarıllı döneminde bir devlet üniversitesinde stratejik değerlerinin oluşturulmasında, bu değerlerin oluşmasını etkileyen ve/veya bu değerlerden etkilenen üniversitenin bulunduğu ildeki paydaş topluluğudur. Üniversitesi'nin paydaşları iki kategoride ele alınmaktadır. Bunlar; iç paydaşlar ve dış paydaşlardır. Üniversitenin iç paydaşları; öğrenciler, akademik ve idari personel, dış paydaşları ise; mezunlar, işletmeler, sivil toplum kuruluşları ve toplumdan oluşmaktadır. Araştırma kapsamına, öğrenciler topluluğundan fakültelerde (Tıp Fakültesi hariç) okuyanlar, öğretim elemanları topluluğundan fakültelerde (Tıp Fakültesi hariç) görev alanlar, idari kadroda çalışanlar topluluğundan rektörlük bünyesinde ve yönetim kademesinde olanlar dahil edilmiştir. Dış paydaşlardan ise, özel sektörde çalışanlar topluluğundan beyaz yakalılar (yönetim ve büro personeli), STK'lara üye olanlar topluluğundan mesleki dayanışma, işadamları, sanayi yardımlaşması konulu derneklerin, ticaret ve sanayi odasının ve eğitim konulu vakıfların yönetim kurulları dahil edilmiştir. Araştırmada zaman, mekan ve maliyet açısından ulaşma imkanı bulunmadığından ve tam sayım yapma olanağı olmadığından örnekleme yoluna gidilmiştir. Paydaşların %5'i dikkate

alınarak (23 000* 5/100) 1150 kişi tesadüfi olarak örnekleme seçilmiştir. 1200 anket basılıp seçilen kişilere dağıtılması sonucunda 962 anketin değerlendirilebilir olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç örnekleminizin yaklaşık %5'ini içermektedir.

Araştırmanın Bulguları ve Yorumu

Bu bölümde araştırma bulguları iki başlık altında ele alınmaktadır. Bunlar; kişisel ve kurumsal sorular kapsamında bulgular, ölçekte yer alan sorular kapsamında kişisel ve kurumsal değerlendirmeye yönelik bulgulardır.

Kişisel ve Kurumsal Sorular Kapsamında Bulgular ve Yorum

Araştırmada, kişisel ve kurumsal bilgilerin analizinde frekans ve yüzde analizleri kullanılmıştır. Bu bölümde araştırmada yer alan kişisel ve kurumsal özelliklerle ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılanların %23,6'sı üniversite personeli, %61,5'i üniversite öğrencisi, %10,4'ü özel sektör çalışanı ve %4,5'i sivil toplum kuruluşu içinde yer almaktadır (Tablo 1).

Tablo 1: Üniversite Paydaşlarına Ait İstatistikler

	Değişken	Frekans	%
Paydaş	Personel	227	23,6
	Öğrenci	592	61,5
	Özel Sektör	100	10,4
	STK	43	4,5

Üniversite personelinden %24,2'si 1-5 yıl arası, %17,6'sı 6-10 yıl arası, %24,2'si 10-15 yıl arası ve %33,9'u 16 yıl ve üstü üniversitede çalışmaktadır. Üniversite personelinden %96,5'i akademik kadro, %3,5'i ise idari kadro olmaktadır. Akademik personelin %8,4'ü profesör, %17,2'si doçent, %40,1'i yardımcı doçent, %7,5'i öğretim görevlisi, %23,8'i araştırma görevlisi olmaktadır. Araştırmaya katılan üniversite personelinden %5,3'ü senato üyesi, %90,7'si diğer, %4'ü ise daire başkanıdır. Üniversite personelinin %21,6'sının İİBF'de, %26,4'ünün Fen Edebiyat Fakültesinde, %23,3'ünün Mühendislik Fakültesinde, %8,4'ünün Güzel Sanatlar Fakültesinde, %11,5'inin Eğitim Fakültesinde, %2,6'sının Teknik Eğitim Fakültesinde, %2,2'sinin Teknoloji Fakültesinde ve %4'ünün Rektörlük bünyesinde görev yapmaktadır (Tablo 2).

Araştırmaya katılan öğrencilerin %18,4'ü birinci sınıf, %33,1'i ikinci sınıf, %22,8'i üçüncü sınıf ve %25,7'si dördüncü sınıf öğrencisi olmaktadır. Öğrencilerin %34,6'sı İİBF'de, %17,4'ü Fen Edebiyat Fakültesinde, %16,4'ü Mühendislik Fakültesinde, %8,8 Güzel Sanatlar Fakültesinde, %11,5'i Eğitim Fakültesinde, %8,3'ü Teknik Eğitim Fakültesinde ve %3,0'ı Teknoloji Fakültesinde okumaktadır (Tablo 3).

Tablo 2: Üniversite Personeline Ait İstatistikler

	Değişken	Frekans	%
Süre	1-5 yıl arası	55	24,2
	6- 10 yıl arası	40	17,6
	11- 15 yıl arası	55	24,2
	16- üstü	77	33,9
Kadro	Akademik	219	96,5
	İdari	8	3,5
Unvan	Profesör Dr.	19	8,4
	Doçent Dr.	39	17,2
	Yardımcı Doçent Dr.	91	40,1
	Öğretim Görevlisi	14	7,5
	Araştırma Görevlisi	54	23,8
	Diğer	7	3,1
İdari Görev	Senato Üyeleri	12	5,3
	Diğer	206	90,7
	Daire Başkanı	9	4,0
Görev Yaptığı Birim	İİBF	49	21,6
	Fen Edebiyat Fakültesi	60	26,4
	Mühendislik Fakültesi	53	23,3
	Güzel Sanatlar Fakültesi	19	8,4
	Eğitim Fakültesi	26	11,5
	Teknik Eğitim Fakültesi	6	2,6
	Teknoloji Fakültesi	5	2,2
	Rektörlük	9	4,0

Toplam 962 bireyin katılımıyla gerçekleşen anket araştırmasında üniversitenin belirlenen paydaşlar grubundan çoğunluğu öğrenci grubu oluşturmaktadır. Bu durum, üniversitesinin seçilen paydaşları arasında öğrenci sayısının (lisans öğrencisi) yüksek olması ve üniversitenin eğitim-öğretim işlevi sonucundan birinci derecede etkilenen bireyler topluluğunun öğrencilerinden oluşması nedeniyle stratejik değerlerin tespit edilmesinde önem arz etmektedir. Araştırmaya katılan öğrenci grubuna ilişkin istatistikler ele alındığında, 2. sınıfta okuyanların (n= 196, %33,1) en yüksek olduğu görülmektedir. Ancak diğer sınıflarda okuyanlarla birlikte incelendiğinde

oransal büyüklükler açısından büyük farklılık olmadığı ve ölçek maddeleri bazında karşılaştırmaları açısından dengeli bir dağılım olduğu belirtilebilir. Öğrencilerin okuduğu fakültelerin tanımlayıcı istatistikleri ele alındığında İİBF öğrencilerinin (n=205, %34,6) olduğu görülmektedir. Bu oran üniversitede okuyan öğrencilerin dağılımı göz önüne alınarak belirlendiğinden dolayı, dağılımın dengeli olduğu belirtilebilir.

Tablo 3: Üniversite Öğrencilerine Ait İstatistikler

	Değişken	Frekans	%
Okuduğu Sınıf	1. sınıf	109	18,4
	2. sınıf	196	33,1
	3. sınıf	135	22,8
	4. sınıf	152	25,7
Okuduğu Fakülte	İİBF	205	34,6
	Fen Edebiyat Fakültesi	103	17,4
	Mühendislik Fakültesi	97	16,4
	Güzel Sanatlar Fakültesi	52	8,8
	Eğitim Fakültesi	68	11,5
	Teknik Eğitim Fakültesi	49	8,3
	Teknoloji Fakültesi	18	3,0

Üniversitenin paydaşlarından personel (n=227, %23,6) ikinci ağırlıklı grup olmaktadır. Personele ilişkin tanımlayıcı istatistiklerden, ilki çalışma süreleridir. Buna göre 16 ve üstü çalışanların (n=77, %33,9) en yüksek olduğu görülmektedir. Ancak personelin çalışma süreleri incelendiğinde oransal büyükler açısından büyük farklılık olmadığı ve ölçek maddeleri bazında karşılaştırılması açısından dengeli bir dağılım olduğu belirtilebilir. Üniversite personelinin kadrolarına ilişkin tanımlayıcı istatistiklerde ise, akademik personelin (n=219, %96,5) olduğu görülmektedir. Oranlar arasındaki farkın temel nedeni akademik personelin stratejik değerlerin belirlenmesi ve uygulanmasında idari personele göre daha önemli bir yer teşkil etmesidir. Ayrıca idari personeller arasında sadece rektörlük bünyesinde görev alan ve yönetici pozisyonunda bulunanların tercih edilmesi de aradaki farkı açıklayıcı olmaktadır. Nitekim belirlenen kriterler bazında idari personelin tümünün ankete katılımı sağlanmış olmaktadır.

Üniversite personelinin unvanları dikkate alındığında, en fazla yardımcı doçent (n=91, %40,1) bulunmaktadır. Bu oranın üniversitede görev yapan akademik personel dağılımına göre tutarlı olduğu belirtilebilir. Personelin senato üyeleri, diğer ve daire başkanı olarak ayrıldığı görülmektedir. Araştırma kapsamında özellikle üniversitenin üst yönetimin görüşlerinin ele alınıp değerlendirilmesi açısından bu gruplandırma önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılan 227 üniversite personeli fakültelerin akademik personel sayıları baz alınarak belirlenmiştir. Bu bağlamda fen edebiyat fakültesinde görev yapan akademik personel sayısı (n=60, %26,4) en yüksek olandır. Ancak diğer fakültelerin mevcut personel sayılarıyla oranlandığında büyük farklılık olmadığı ve ölçek maddeleri bazında karşılaştırılması açısından dengeli bir dağılım olduğu belirtilebilir.

Araştırmaya katılan tüm bireylerin görüşleri dikkate alınarak toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerin ortalamaları verilmiştir. Tabloya göre, araştırmaya katılan bireyler açısından toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerden en önemlisi 4,54 ortalama ile yoksullukla mücadele değeri olmaktadır. Diğer değerlerin önem sıraları şu şekildedir; adil olmayan gelir dağılımı, yolsuzlukla mücadele, çevre sorunları, felaketler ve afetlerle ilgili çalışmalar, örgütlenme sorunu ve son olarak da göç trajedisiyle ilgili çalışmalar (Tablo 4).

Tablo 4: Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değerlere Ait İstatistikler

Değişken	Ortalama
Yolsuzlukla Mücadele	4,20
Yoksullukla Mücadele	4,54
Çevre Sorunuyla İlgili Çalışmalar	4,18
Göç Trajedisiyle İlgili Çalışmalar	2,89
Adil Olmayan Gelir Dağılımıyla İlgili Çalışmalar	4,42
Örgütlenme Sorunuyla İlgili Çalışmalar	3,78
Felaketler ve Afetlerle İlgili Çalışmalar	3,87

Ölçekte Yer Alan Sorular Kapsamında Kişisel ve Kurumsal Değerlendirmeye Yönelik Bulgular ve Yorum

Ölçekte yer alan kişisel ve kurumsal sorular/ değişkenlerle ölçekte yer alan üniversitelerin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerleri arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesinde t-testi ve varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Üniversitenin stratejik değerlerine ilişkin görüşlerin üniversite personelinin kadrosuna göre farklılık olup olmadığının belirlenmesinde t testi; paydaşlara, üniversitede çalışma süresine, öğretim elemanlarının unvanlarına, personelin idari görevlerine, personelin görev yaptığı birime, öğrencilerin okuduğu sınıfa ve fakülteye göre farklılığın olup olmadığının belirlenmesinde ise varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlılık testlerinde $p=0,05$ düzeyi esas alınmıştır.

Üniversitenin paydaş gruplarının yolsuzlukla mücadele etkisi arasındaki ilişki $F=2,116$, $p=0,097$, yoksullukla mücadele etkisi arasındaki ilişki $F=1,743$, $p=0,157$, adil olmayan gelir dağılımıyla ilgili çalışmalara etkisi arasındaki ilişki $F=0,315$, $p=0,815$, örgütlenme sorunuyla ilgili çalışmalara etkisi arasındaki ilişki $F=1,633$, $p=0,180$ 'dir. ($p<0,05$ olmadığından) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Üniversitenin paydaş gruplarının çevre sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=4,569$, $p=0,003$ 'tür. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu farklılık üniversite personelinin öğrenciye göre çevre sorunlarını daha önemli bulmasından kaynaklanmaktadır. Üniversitenin paydaş gruplarının göç trajedisiyle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=4,569$, $p=0,022$ 'dir. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu fark, özel sektörün diğerlerine göre göç trajedisini daha önemli bulmasından kaynaklanmaktadır. Üniversitenin paydaş gruplarının felaketler ve afetlerle ilgili çalışmalara etkisi arasındaki ilişki $F=4,036$, $p=0,007$ 'dir. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu farklılık üniversite personelinin ve üniversite öğrencilerinin diğerlerine göre felaketler ve afetlerle ilgili çalışmaları daha önemli bulmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 5: Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değerlerle İlgili Paydaş Görüşlerinin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık değeri (p)
Çevre Sorunu	Gruplar arası	48,190	3	16,063	4,569	0,003
	Grup içi	3368,338	958	3,516		
	Toplam	3416,528	961			
Göç Trajedisi	Gruplar arası	33,847	3	11,282	3,211	0,022
	Grup içi	3366,079	958	3,514		
	Toplam	3399,896	961			
Felaketler ve Afetler	Gruplar arası	47,393	3	15,798	4,036	0,007
	Grup içi	3749,365	958	3,914		
	Toplam	3796,758	961			

Üniversitenin personelinin çalışma süreleriyle yolsuzlukla mücadele arasındaki ilişki $F=0,004$, $p=1,000$, yoksullukla mücadele arasındaki ilişki $F=1,574$, $p=0,196$, göç trajedisiyle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=0,294$, $p=0,829$, adil olmayan gelir dağılımıyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,914$, $p=0,128$ ve örgütlenme sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki

$F=0,755$, $p=0,520$ 'dir. ($p<0,05$ olmadığından) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Üniversitenin personelinin çalışma süreleriyle çevre sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=4,138$, $p=0,007$ 'dir. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu farklılık üniversite personelinin 1-5 yıl arasından çalışanların diğerlerine göre çevre sorunlarını daha az önemli bulmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 6: Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değerlerle Üniversite Personelinin Çalışma Sürelerinin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık değeri (p)
Çevre Sorunu	Gruplar arası	47,912	3	15,971	4,138	0,007
	Grup içi	860,749	223	3,860		
	Toplam	908,661	226			

Üniversite personelinin yolsuzlukla mücadeleyle ilgili olarak $p=0,254$, yoksullukla mücadeleyle ilgili olarak $p=0,895$, çevre sorunuyla ilgili olarak $p=0,295$, göç trajedisiyle ilgili olarak $p=0,106$, örgütlenme sorunuyla ilgili olarak $p=0,429$ ve felaketler ve afetlerle ilgili olarak $p=0,213$ olduğu için ($p<0,05$ göre) görüşleri kadroya göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Üniversite personelinin adil olmayan gelir dağılımıyla ilgili olarak $p=0,036$ olduğu için ($p<0,05$ göre) görüşleri kadroya göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırmaya katılanların verdiği cevapların ortalamasıyla birlikte bu cevapları verenlerin kadroları açısından baktığımızda anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Karşılaştırma sonuçlarına göre, idari personelin akademik personele göre adil olmayan gelir dağılımını daha önemli bulduğu görülmektedir.

Tablo 7: Üniversite Personelinin Kadrolarına İlişkin Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değerlerinin t Testi Analiz Sonuçları

	Kadro	N	Ortalamalar	Sd	Anlamlılık değeri ($p<0,05$)
Adil Olmayan Gelir Dağılımı	Akademik	219	4,31	225	0,036
	İdari	8	5,75		

Toplumsal problemler odaklı stratejik değerlerle üniversite personelinin unvanlarının varyans analizi sonuçları şu şekilde özetlenebilir; üniversite personelinin unvanlarının yolsuzlukla mücadele arasındaki ilişki $F=0,327$, $p=0,897$, yoksullukla mücadele arasındaki ilişki $F=1,262$, $p=0,281$, çevre sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=0,758$, $p=0,581$, göç

trajedisıyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,028$, $p=0,402$, adil olmayan gelir dağılımıyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,289$ $p=0,269$, örgütlenme sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,056$, $p=0,386$ ve felaketler afetlerle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,305$, $p=0,263$ 'tür. ($p<0,05$ olmadığından) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Başka bir ifadeyle, yolsuzluk, yoksulluk, çevre sorunu, göç trajedisi, adil olmayan gelir dağılımı, örgütlenme sorunu ve felaketler afetlere ilişkin görüşler üniversite personelinin unvanlarına bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Tablo 8: Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değerlerle Üniversite Personelinin Görev Yaptıkları Birimlerin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık değeri (p)
Yolsuzlukla Mücadele	Gruplar arası	57,338	7	8,191	2,279	0,029
	Grup içi	787,287	219	3,595		
	Toplam	844,626	226			
Yoksullukla Mücadele	Gruplar arası	110,984	7	15,855	5,785	0,000
	Grup içi	600,258	219	2,741		
	Toplam	711,242	226			
Çevre Sorunu	Gruplar arası	84,344	7	12,049	3,201	0,003
	Grup içi	824,317	219	3,764		
	Toplam	908,661	226			
Adil Olmayan Gelir Dağılımı	Gruplar arası	104,027	7	14,861	4,604	0,000
	Grup içi	706,889	219	3,228		
	Toplam	810,916	226			
Felaketler ve Afetler	Gruplar arası	105,284	7	15,041	4,677	0,000
	Grup içi	704,311	219	3,216		
	Toplam	809,595	226			

Toplumsal problemler odaklı stratejik değerlerle üniversite personelinin idari görevlerinin varyans analizi sonuçları şu şekilde özetlenebilir; üniversite personelinin idari görevlerinin yolsuzlukla mücadele arasındaki ilişki $F=0,564$, $p=0,570$, yoksullukla mücadele arasındaki ilişki $F=241$, $p=0,786$, çevre sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=0,869$, $p=0,421$, göç trajedisıyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,728$, $p=0,180$, adil olmayan gelir dağılımıyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=2,349$, $p=0,098$, örgütlenme sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,703$, $p=0,185$ ve felaketler afetlerle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,100$, $p=0,335$ 'tür. ($p<0,05$ olmadığından) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark

olmadığı söylenebilir. Başka bir ifadeyle, yolsuzluk, yoksulluk, çevre sorunu, göç trajedisi, adil olmayan gelir dağılımı, örgütlenme sorunu ve felaketlerle afetlere ilişkin görüşler üniversite personelinin idari görevlerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Üniversite personelinin görev yaptığı birimler göç trajedisiyle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,563$, $p=0,148$, örgütlenme sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,745$, $p=0,100$ 'dür. ($p<0,05$ olmadığından) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Başka bir ifadeyle, göç trajedisi ve örgütlenme sorununa ilişkin görüşler üniversite personelinin görev yaptığı birimlere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Üniversite personelinin görev yaptığı birimlerle yolsuzlukla mücadele arasındaki ilişki $F=2,279$, $p=0,029$ 'dur. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu fark, İİBF'de görev yapan personelin mühendislik fakültesi personeline göre yolsuzluğu daha önemli bulmasından kaynaklanmaktadır. Üniversite personelinin görev yaptığı birimlerle yoksullukla mücadele arasındaki ilişki $F=5,785$, $p=0,000$ 'dır. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu fark, İİBF'de görev yapan personelin diğer fakültelerde görev yapan personellere göre yoksulluğu daha önemli bulmasından kaynaklanmaktadır. Üniversite personelinin görev yaptığı birimlerle çevre sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=3,201$, $p=0,003$ 'tür. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu fark, mühendislik fakültesinde görev yapan personelin İİBF'de görev yapan personele göre çevre sorununu daha önemli bulmasından kaynaklanmaktadır. Üniversite personelinin görev yaptığı birimlerle adil olmayan gelir dağılımıyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=4,604$, $p=0,000$ 'dır. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu fark, İİBF'de görev yapan personelin diğer fakültelerde görev yapan personele göre adil olmayan gelir dağılımını daha önemli bulmasından kaynaklanmaktadır. Üniversite personelinin görev yaptığı birimlerle felaketler afetlerle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=4,677$, $p=0,000$ 'tür. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu fark, İİBF'de görev yapan personelin diğer fakültelerde görev yapan personele göre felaketler ve afetlerle ilgili çalışmaları daha az önemli bulmasından kaynaklanmaktadır.

Toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerle üniversite öğrencilerinin sınıflarının varyans analizi sonuçları şu şekilde özetlenebilir; üniversite

öğrencilerinin okudukları sınıflar yolsuzlukla mücadeleyle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,895$, $p=0,129$, yoksullukla mücadeleyle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=0,457$, $p=0,713$, çevre soruyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,700$, $p=0,166$, göç trajedisiyle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,801$, $p=0,146$, adil olmayan gelir dağılımıyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=0,549$, $p=0,649$, örgütlenme sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,523$, $p=0,207$ ve felaketler afetlerle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=0,699$, $p=0,553$ 'tür. ($p<0,05$ olmadığından) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Başka bir ifadeyle, yolsuzlukla mücadele, yoksullukla mücadele, çevre sorunu, göç trajedisi, adil olmayan gelir dağılımı, örgütlenme sorunu ve felaketlerle afetlere ilişkin görüşler üniversite öğrencilerinin okudukları sınıflara bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Tablo 9: Toplumsal Problemlere Odaklı Stratejik Değerlerle Üniversite Öğrencilerinin Okudukları Fakültelerin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	Anlamlılık değeri (p)
Yoksullukla Mücadele	Gruplar arası	54,862	6	9,144	2,700	0,014
	Grup içi	1981,077	585	3,386		
	Toplam	2035,939	591			
Göç Trajedisi	Gruplar arası	76,412	6	12,735	3,731	0,001
	Grup içi	1997,040	585	3,414		
	Toplam	2073,453	591			

Üniversite öğrencilerinin okudukları fakültelerle yolsuzlukla mücadeleyle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,101$, $p=0,360$, çevre soruyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,871$, $p=0,084$, adil olmayan gelir dağılımıyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=0,511$, $p=0,800$, örgütlenme sorunuyla ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=0,837$, $p=0,542$ ve felaketler afetlerle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=1,214$, $p=0,297$ 'dir. ($p<0,05$ olmadığından) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir. Başka bir ifadeyle, yolsuzlukla mücadele, çevre sorunu, adil olmayan gelir dağılımı, örgütlenme sorunu ve felaketlerle afetlere ilişkin görüşler üniversite öğrencilerinin okudukları fakültelere bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Üniversite öğrencilerinin okudukları fakültelerle yoksullukla mücadeleyle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=2,700$, $p=0,014$ 'tür. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Ancak bu grupların ortalamaları karşılaştırıldığında her hangi bir grubun ortalaması etkili olmamakta, sadece genel bir fark olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin okudukları

fakültelerle göç trajedisiyle ilgili çalışmalar arasındaki ilişki $F=3,731$, $p=0,001$ 'dir. ($p<0,05$ olduğu için) Bu düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre bu fark, mühendislik fakültesi öğrencilerinin diğer fakültelerde okuyan öğrencilere göre göç trajedisini daha önemli bulmasından kaynaklanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Günümüzde örgütler, rekabetin küresel boyutlarda olduğu bir pazar alanında faaliyet göstermektedirler. Rekabetin zorlayıcı ve yok edici özelliğine rağmen stratejik değerler, örgütleri farklılaştırarak güçlenmesini sağlamaktadırlar. Bilgi toplumunun en temel kurumu olan üniversiteler de küresel rekabetin etkisi altında kalmaktadırlar. Üniversitelerin geleneksel işlevlerini yerine getirirken kendi özelliklerini ortaya çıkarmasında baskı oluşturan küresel rekabet, üniversitelerin de stratejik değerlere odaklanmasını ve bunları geliştirmesine neden olmaktadır.

Araştırmanın üniversiteler bağlamında ele alınmasının temel nedenlerinden ilki, Türkiye'deki üniversitelerin geleneksel yapılarıyla rekabet ortamından olumsuz etkilenmeyerek güçlenebilmesinin sağlanmasıdır. Bir ülkenin gelişmişliğinin sahip olduğu üniversitelerle ilişkilendirilmesi konuya yönelik hassasiyeti arttırmaktadır. Kısaca, üniversitelerin rekabette güç kaybetmesinin çıktıları toplumsal bazda yaşanmaktadır. Böyle bir ortamda üniversitelerin güçlenmesine ve kendini diğer üniversitelerden ayırt etmesine olanak sağlayacak stratejik değerlerden biri de toplumsal problemlere odaklı stratejik değerleridir. Bu değerlerin belirlenmesinde her üniversite, paydaşlarının bugünkü ve gelecekteki beklentilerini dikkate almalı, kendi kaynaklarını kümülatif olarak belli bir probleme odaklamalı ya da üniversiteler kaynaklarını birleştirerek oluşturdukları birlikteliklerle var olan problemlerin çözümünde yer almalıdır.

Dünyada ve sektörde yaşanan değişimler incelendiğinde üniversitelerin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerleri, yolsuzlukla mücadele, yoksullukla mücadele, çevre sorunu, göç trajedisi, adil olmayan gelir dağılımı, örgütlenme sorunu ve felaketlerle afetler stratejik değerlerinden oluşmaktadır. Araştırmada, kuramsal çerçeveye uygun olarak üniversitelere yönelik oluşturulan anketle üniversitenin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerleri belirlenmiştir. Paydaş görüşlerinin örgütler açısından önem taşıması dikkate alınarak, ankete paydaşların katılımı sağlanmıştır. Araştırmaya katılan bireyler, üniversitenin farklılaşmasında toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerden yoksullukla mücadele değerini birinci öncelikli değer olarak tespit etmiştir. Elde edilen bulgulara göre araştırmanın yapıldığı üniversitenin misyon bildirisine "Küresel, toplumsal

ve yerel problemlerden yoksulluk ve adil olmayan gelir dağılımı sorunlarına yönelik olarak çalışmalar yapmaktır” ifadesine yer verilebilir. Ayrıca araştırmanın bulgularına göre, üniversite, “önce bölgesel olmak üzere yoksullukla mücadelede kendini çözüm noktası gören bir üniversite olmak” niyeti taşıyabilir.

Bu çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda aşağıdaki öneriler ortaya konulabilmektedir:

- Uygulama bağlamında üniversiteler arası karşılaştırmaların yapılması önem taşımaktadır.
- Uygulama bağlamında üniversiteler dışında diğer örgütlerin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerinin belirlenmesi ve karşılaştırmaların yapılması önem taşımaktadır.
- Bu araştırmanın devamı olarak üniversitelerin toplumsal problemlere odaklı stratejik değerlerinin yarattığı sosyal etkilerin belirlenmesi önem taşımaktadır.
- Akademik araştırmalar anlamında özellikle yoksullukla ilgili bölgesel sorunların belirli bir sürede çözümünde nasıl bir yapılanma izleneceği, çalışmada önemli görülen bir başka çalışma alanı olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alpaydın, Y. (2008). Türkiye’de Yoksulluk ve Eğitim İlişkileri, İLEM Yıllık, 3: 49-64.
- Akdemir, A. (2010). “Ali Akdemir’s Presentation for The World Universities Congress Organization”, Çanakkale Onsekiz Mart University 2010 World Universities Congress Proceeding I, Pozitif Matbacılık, Ankara, ss.I-XXXIII.
- Alexander, D. (2005). “The Meaning of Disaster: A Reply to Wolf Dombrowsky”, What is Disaster?, Ronald W. Perry and E.L. Quanrantelli (Ed.), Xlibris Corporation, pp: 97-103.
- Baykal, H., Baykal, T. (2008). Küreselleşen Dünya’da Çevre Sorunları, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(9): 3.
- Bergh, A., Fink, G. (2008). “Higher Education Policy, Enrollment, and Income Inequality”, Social Science Quarterly, 89(1): 217-235.
- Berkman, A.Ü. (1983). Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet, TODAİE, Yayın No: 283.

- Data, A. (2010). "Eradicating of Global Poverty", Çanakkale Onsekiz Mart University 2010 World Universities Congress Proceeding I, Pozitif Matbacılık, Ankara, pp: 596-604.
- Daxner, M. (2003). "Creating Civil Society: The University's Role", The Presidency, 6(2): 34-37.
- David, F.R. (2009). Strategic Management: Concepts and Cases, 12th.Ed.Prentice Hall, New Jersey.
- Demirkıran, S., Akbulut, A.Y. (2010). "Environmental Performances of Academicians Commissioned Faculties and Vocational Schools of Higher Education: Examples of Uludag University and Trakya University", Çanakkale Onsekiz Mart University 2010 World Universities Congress Proceeding II, Ankara: Pozitif Matbacılık, pp: 966-970.
- Drucker, P.F. (1996). Yönetim Uygulaması, E. Sabri Yarma (Çev.), İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Durukan, H. (2004). "Ülkemizin Kalkınmasında Çağdaş Üniversitelerin Yeri", Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(2): 19-25.
- Emre, K.B., Özgün, Y. (2010). "Eğitimde Neo- Liberal Politikalar: Türkiye'de İletişim Fakültelerinin Dönüşümü", Neoliberal Dönüşüm Sürecinde Üniversiteler, N. Ergüneş, S. Alçın (Ed.), Tarem Yayınları, İstanbul.
- De Gregorio, J., Lee, J.W. (2002), "Education and Income Inequality: New Evidence From Cross- Country Data", Review of Income and Wealth, 48(3): 395-416.
- Kaini, A.K. (2010). "Role of University Education in Poverty Alleviation in Pakistan", Çanakkale Onsekiz Mart University 2010 World Universities Congress Proceeding I, Pozitif Matbaacılık, Ankara: pp: 573- 584.
- Karakurt Tosun, E., Cantürk, C. (2010). "Prevention of Urban Poverty and Redefinition of the Roles of University", Çanakkale Onsekiz Mart University 2010 World Universities Congress Proceeding I, Pozitif Matbaacılık, Ankara, pp: 586-595.
- Khatun, M. (2012). "Higher Education and Civil Society: Compatibility Re-examined", Educational Research and Review, 7(5): 121-126.
- Odabaşı, H.F., Fırat, M., İzmirli, S., Çankaya, S., Mısırlı, Z.A. (2010). "Küreselleşen Dünyada Akademisyen Olmak", Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(3): 127-142.

- Öztürk, M., Altuntepe, N. (2008). “Türkiye’de Kentsel Alanlara Göç Edenlerin Kent ve Çalışma Hayatına Uyum Durumları: Bir Alan Araştırması”, *Journal of Yaşar University*, 3(11): 1587-1625.
- Polat, N. (2010). “Implementation of EMAS at Turkish Universities”, *Çanakkale Onsekiz Mart University 2010 World Universities Congress Proceeding II*, Pozitif Matbacılık, Ankara, pp: 958-965.
- Shawarby, M.A. (2010). “Universities Need to Redefine Their Aims and Responsibilities Toward Eradicating Global Poverty”, *Çanakkale Onsekiz Mart University 2010 World Universities Congress Proceeding I*, Pozitif Matbacılık, Ankara, pp: 617-655.
- Schramm, D. (1996). “What Can Universities Do... for Cities at Risk?”, *Disaster Management Center, University of Wisconsin, Madison, USA*, http://dmc.engr.wisc.edu/Publications/Articles_and_Papers/What_Can_Universities_Do.lasso, Erişim Tarihi: 12.06.2012.
- Smith, S.E. (2010). “The Role Universities Should Play in Understanding Climate Change and Influencing Public Policy Toward Climate Change”, *Çanakkale Onsekiz Mart University 2010 World Universities Congress Proceeding I*, Pozitif Matbacılık, Ankara, pp: 529-536.
- Talaş, M., Karataş, A. (2012). Çevre Bilincinin Geliştirilmesinde Topluma Hizmet Dersinin Önemi: Niğde Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Programı Örneği, *ZfWT*, 4(1): 107-124.
- Tarhan, B., Gençkaya, Ö.F., Ergül, E. , Özsemerci, K., Özbaran, H. (2006). *Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler ve Çözüm Önerileri*, Matsa Basımevi, 2. Basım, Ankara.
- Ünver, O.C. (2010). “Governance of International Migration and the Academy”, *Çanakkale Onsekiz Mart University 2010 World Universities Congress Proceeding I*, Pozitif Matbacılık, Ankara, pp: 695- 696.
- Luo, Y. (2002). “Corruption and Organizational in Asian Management Systems”, *Asia Pacific Journal of Management*, 19: 405-422.